

Największy ciek wodny na terenie Gminy – rzeka Wełna, bierze swój początek z okolic jeziora Wierzbiczańskiego w rejonie wsi Lubochnia i uchodzi bezpośrednio do Warty pod Obornikami¹⁰ (ryc. 10). Ma swój początek na wysokości 97 m n.p.m., natomiast do Warty wpada na rzędnej 45 m n.p.m. Średni jej spadek wynosi 0,4 %. Jest to więc typowa rzeka nizinna¹¹.

Ryc. 10. Początkowy bieg rzeki Wełny w okolicach miejscowości Osiniec

Autor: Anna Bernaciak.

Przez Gminę Gniezno Wełna przepływa z południowo-wschodu na północ i wypływając z jej terenu, płynie wzdłuż granicy między gminami Rogowo (pow. zniński) i Mieleszyn (pow. gnieźnieński). Największymi miejscowościami, przez które przepływa w granicach administracyjnych Gminy są Jankowo Dolne oraz Strzyżewo Kościelne. Łączna długość tego cieką wynosi 117,8 km, z czego 18,8 km znajduje się w granicach administracyjnych Gminy¹². Głębokość koryta Wełny waha się w granicach 80-130 cm, a jej zlewnia obejmuje znaczącą powierzchnię Gminy. Charakterystyczne dla tej rzeki są złożony układ sieci oraz liczne jeziora, przez które przepływa. Począwszy od jeziora Wierzbiczańskiego, w okolicach którego ma swoje tereny źródłkowe, poprzez jeziora Jankowskie, Strzyżewskie, Piotrowskie, Ławiczno i Biskupiec. Rzeka posiada wiele dopływów, z których najważniejsze to: Struga Gołaniecka, Struga Potulicka, Mała Wełna, Nielba i Flinta¹³. Największymi jej dopływami w granicach administracyjnych Gminy Gniezno są Struga Dębowiecka i Struga Gnieźnieńska (Wełnianka).

Dolina rzeki stanowi najciekawszy element krajobrazu Gminy. Biegnąca z jej południowo-wschodniego krańca w kierunku północnym, charakteryzuje się dużym

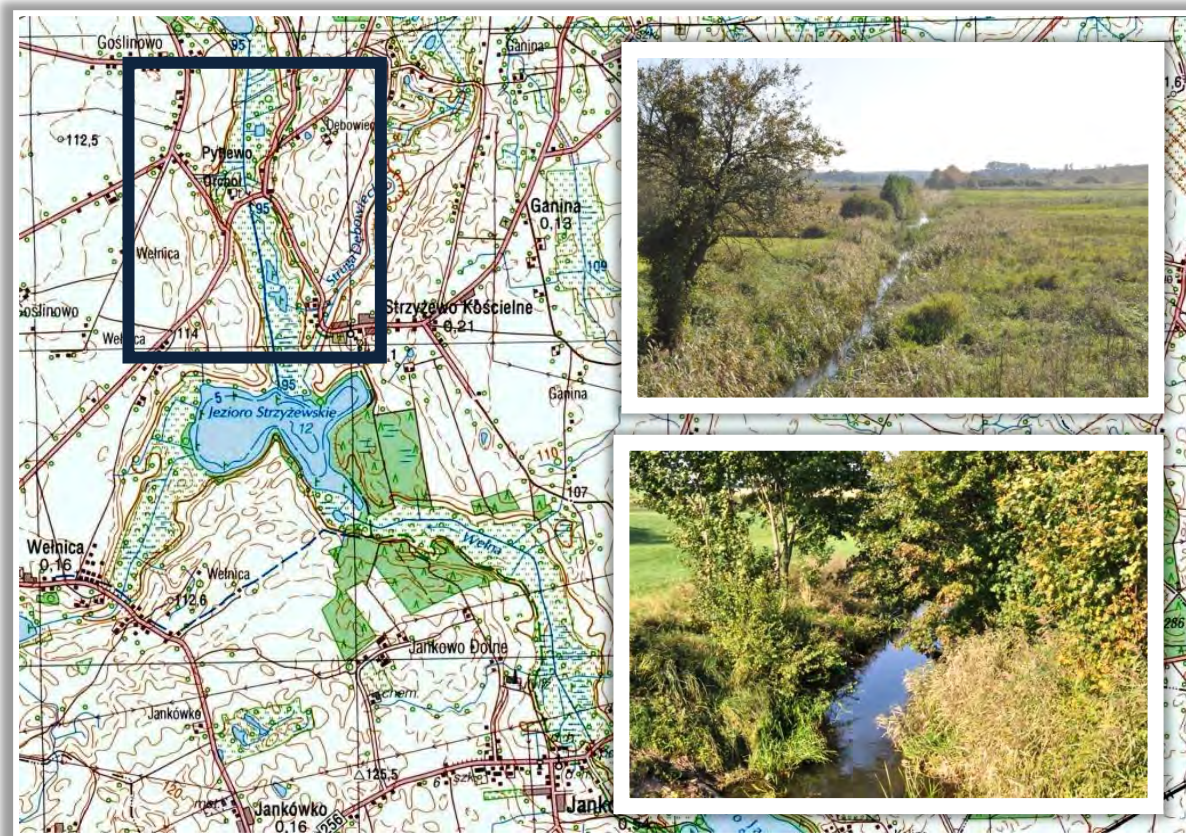
¹⁰ J. Chmiel, Zróżnicowanie przestrzenne flory jako podstawa ochrony przyrody w krajobrazie rolniczym, Prace Zakładu Taksonomii Roślin Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, nr 14, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2006, s. 29.

¹¹ C. Siniński, Rola małej retencji i spótek wodnych w gospodarce wodą w zlewni rzeki na przykładzie rzeki Wełny, w: materiały konferencyjne Problemy ekologiczne dorzecza rzeki Wełny – stan i kierunki działań (maszynopis), Wągrowiec 2009, s. 84.

¹² Program Ochrony Środowiska Powiatu Gnieźnieńskiego, Gniezno 2003, s. 117-121.

¹³ M. Mikołajczak, I. Moszczyńska, J. Słomczyński, Jakość wód w zlewni rzeki Wełny na podstawie badań WIOŚ w Poznaniu, w: materiały konferencyjne Problemy ekologiczne dorzecza rzeki Wełny – stan i kierunki działań (maszynopis), Wągrowiec 2009, s. 61.

zróżnicowaniem form ukształtowania terenu – wzniesień, pagórków, rowów, zagłębień oraz płaskich terenów rozlewiskowych (ryc. 11). Zróżnicowane jest także szata roślinna tego obszaru, począwszy od nieużytków, łąk i pastwisk poprzez zbiorowiska roślinności zaroślowej i torfowiskowej, aż po stanowiska łągów olszowych. Stanowi ona korytarz ekologiczny o skali ponadregionalnej, łączący Pradolinę Toruńsko-Eberswaldzką z Pradoliną Warszawsko-Berlińską¹⁴.

Ryc. 11. Rzeka Wełna w okolicach miejscowości Strzyżewo Kościelne

Autor: Anna Bernaciak.

Swoistą cechą zlewni górnej Wełny są małe odpływy wynoszące tylko 11,5% rocznej sumy opadów. Pozostała część ulega odparowaniu lub retencjonowaniu w licznych jeziorach. Tym samym Wełnę cechuje brak wylewów powierzchniowych¹⁵. W strukturze użytkowania gruntów w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki dominują tereny rolnicze oraz wypoczynkowo-rekreacyjne. Intensywne zagospodarowanie szczególnie brzegów jezior, przez które przepływa Wełna, przyczynia się do pogarszania jakości wód tej rzeki, przede wszystkim w zakresie wartości dopuszczalnych związków fosforu¹⁶. Około 5-kilometrowy odcinek biegu

¹⁴ A. Liro, I. Głowacka, W. Jakubowski, J. Kaftan, A. J. Matuszkiewicz, J. Szacki, Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska, Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1995.

¹⁵ J. Chmiel, Zróżnicowanie przestrzenne flory jako podstawa ochrony przyrody w krajobrazie rolniczym, Prace Zakładu Taksonomii Roślin Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu, nr 14, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2006, s. 29.

¹⁶ Por. Program Ochrony Środowiska Powiatu Gnieźnieńskiego, Gniezno 2003, s. 117.